

ارزش‌های بی‌بدیل در آیین نامه جدید ارتقای اعضای هیات علمی

مجید زارع بیدکی^۱

^۱ دانشیار، میکروپ شناسی پزشکی، مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی، گروه میکروبیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.
مجله راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی دوره چهارم شماره اول بهار و تابستان ۹۶ صفحات ۳-۱.

نوع مقاله: نامه به سردبیر

دریافت مقاله: ۹۶/۲/۱۱ اصلاح نهایی: ۹۶/۲/۱۹ پذیرش مقاله: ۹۶/۲/۱۷

ارجاع: زارع بیدکی مجید. ارزش‌های بی‌بدیل در آیین نامه جدید ارتقای اعضای هیات علمی. راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی ۱۳۹۶؛ ۱(۱):۳-۱.

نویسنده مسئول:

دکتر مجید زارع بیدکی

مرکز تحقیقات بیماری‌های عفونی،

گروه میکروبیولوژی، دانشگاه علوم

پزشکی بیرجند،

بیرجند-ایران

تلفن ۰۹۱۵۹۶۷۸۳

پست الکترونیکی:

m.zare@live.co.uk

سر دبیر محترم مجله راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی

مقدمه

چنان که مستحضرید آیین نامه جدید ارتقای اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نیز وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مصوب مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی، از فروردین ماه امسال اجرایی شده است (۱، ۲). بند ۴ از ماده ۲ در این آیین نامه داشتن نقش استاد راهنما و یا مشاور را در پایان نامه‌های دانشجویی مقاطع تحصیلات تکمیلی و یا دوره‌های دکتری عمومی برای ارتقای اعضای هیات علمی الزام آور شناخته و به وضوح هر گونه ارتقا را به کسب امتیاز از این بند مشروط کرده است. این بند بیان می‌کند که متقاضیان دانشیاری و استادی می‌بایست به ترتیب حداقل ۱۰ و ۱۵ امتیاز قطعی از این بند اخذ کنند. نوشته حاضر تلاش می‌کند با طرح چند سوال، این بند را به نقد بکشاند.

سوالات و نقدها

- چرا طراحان این بند از آیین نامه تصمیم گرفته‌اند که راهنمایی و یا مشاوره پایان نامه را برای ارتقای مرتبه دانشگاهی هر عضو هیات علمی اجباری کنند؟ راهنمایی یک پایان نامه دانشجویی ماهیتاً دو وجه بیشتر ندارد: الف. وجه مدیریت یک پژوهش علمی ب. وجه تعامل آموزشی با دانشجو.

با فرض اینکه هر یک از این دو وجه دارای ارزشی بی‌بدیل در ارتقای مرتبه دانشگاهی عضو هیات علمی باشد، آیا هیچ جایگزینی برای این دو نیست؟ آیا راهنمایی پروژه‌های تحقیقاتی دانشجویی یا راهنمایی سمینارهای درسی و یا ترکیبی از اجرای طرح‌های پژوهشی و تدریس‌های کلاسی، این دو وجه را پوشش نمی‌دهد؟

- آیا هنگام تصویب بند فوق‌الذکر فقط شرایط دانشگاه‌های بزرگ دیده شده است و یا آن که پیشنهاد دهندگان این بند واقف بوده‌اند که دانشکده‌های علوم پزشکی مستقل بسیاری در کشور وجود دارند که دوره‌های آموزشی آنها محدود به مقاطع کارشناسی است؟ و نیز چه بسیارند دانشگاه‌های علوم پزشکی که در بعضی از دانشکده‌های آنان

نظر دانشجويان براي گرفتن پايان نامه با خود مشغول شوند، شان و منزلت آنان نيز در معرض آسيب جدى قرار نخواهد گرفت؟ و آيا اين همه، حاصل همين سياست امروز دانشگاه ها در شرطى كردن كسب امتياز ارتقا از پايان نامه ها خواهد بود؟

- نکته جالب توجه آنست كه در شيوه نامه ي اجرايى ارتقا كه با هدف شرح چگونگى اجرايى آيين نامه مذكور تدوين گرديده است، در خصوص آن دسته از اعضاى هيات علمى كه به دليل فقدان پذيرش دانشجوى تحصيلات تكميلي در دانشگاه محل خدمت، نمى توانند امتياز شرطى از بند پايان نامه ها را كسب كنند، به عنوان تنها گزينه ي جاگزين، پيشنهاده مى كند كه اين افراد مى توانند با اجرايى طرح هاى مصوب در حوزه اسناد بالا دستى، امتياز لازم اين بند را بدست آورند (۲).

سوال آنست كه طرح هاى پژوهشى بالا دستى چه سنخيتى با راهنمايى يا مشاوره ي پايان نامه هاى دانشجويى دارد كه طراحان آيين نامه ارتقا را بر آن داشته است تا اين گزينه را به عنوان تنها جاگزين ممكن پيش پاى اعضاى هيات علمى بگذارند؟!

اساسا چرا بايد براى احراز صلاحيت ارتقاى رتبه علمى، شرطى گذاشته شود كه صرفا به دليل ساختارى و نه به دليل ناتوانى علمى، نيل به آن براى خيل عظيمى از ذينفعان ناممكن باشد و آنگاه متعاقبا براى حل مشكل حاصله، يك جاگزين نامتجانس پيشنهاده شود؟!

نتيجه گيرى

به نظر مى رسد طراحان ايده ي مشروط سازى ارتقاى رتبه علمى اعضاى هيات علمى به راهنمايى و

اساسا پذيرش دانشجو براى مقاطع تكميلي و دكترى حرفه اى وجود ندارند و حتى بعضى از دانشكده هاى اقمارى فاقد تحصيلات تكميلي آنان نيز در شهرهاى با فاصله زياد از مركز دانشگاهى قرار دارد. اعضاى هيات علمى چنين دانشكده ها و دانشگاه هاى براى عبور از اين بند شرطى چه كنند؟

- شايد تاكنون عموم اعضاى هيات علمى از پذيرش راهنمايى و مشاوره پايان نامه هاى دانشجويى استقبال نمى كرده اند و اين بند به آيين نامه ارتقا اضافه شده است تا آنان را به مشاركت هر چه بيشتر در اين حوزه تشويق نمايد. اگر چنين است، آيا صرف در نظر گرفتن يك امتياز قابل توجه اما غير شرطى براى مشاركت در راهنمايى و مشاوره پايان نامه ها به سادگى مشكل فوق را حل نمى كند؟

- در يك دانشكده پزشكى، دانشجو معمولا براى انتخاب اساتيد درسى خود مخير نيست، اما براى انتخاب استاد راهنما و نيز موضوع پايان نامه خود مخير است. آيا اين به نوبه خود امكان پذيرش پيشنهاده راهنمايى يا مشاوره پايان نامه هاى دانشجويى را براى اساتيدى كه در حوزه هاى علمى مشخصى كار پژوهشى ميكنند، بسيار محدود نمى سازد؟

- آيا بيم آن نمى رود كه تشويق و متقاعد كردن دانشجو توسط يك عضو هيات علمى به اخذ پايان نامه با او كه معطل امتياز حاصله براى ارتقاى رتبه دانشگاهى خود است در دراز مدت به مسيرهائى منجر شود كه نهايتا فساد حاصل از آن اسف بارتر و نامناسب تر از آن چيزى باشد كه در چاپ مقالات تقابلى اتفاق مى افتد؟! از اين گذشته، آيا اگر آن روز برسد كه اعضاى هيات علمى معطل اخذ امتياز از پايان نامه هاى دانشجويى، به سوداگرى در تشويق و جلب

در حوزه ماموریت آیین نامه ارتقا نیست! بعلاوه به نظر نمی‌رسد هیچ یک از این دو گزینه، شاخصی بی‌بدیل در احراز شایستگی عضو هیات علمی برای ارتقا باشد.

آنچه زینده قوانین ارتقا برای فرهیختگان دانشگاهی کشور است، نه الزام و اجبار، بلکه دینامیک کردن بستر ارتقا و اختیار دادن به اعضای هیات علمی برای انتخاب یک راه از میان چندین است. این همان چیز است که در دانشگاه‌های پیشرفته جهان انجام می‌شود (۴،۳).

مشاوره پایان نامه‌های دانشجویی، توجه لازم را به میزان پراکندگی رشته‌های تحصیلات تکمیلی و دکترای عمومی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و موانع و تبعات دراز مدت ناشی از اجرای این بند از آیین نامه بر منزلت اعضای هیات علمی، سلامت فضای آموزشی دانشگاه‌ها و رعایت عدالت آموزشی نداشته‌اند. شاید این عزیزان خواسته‌اند یک مشکل آموزشی، - عدم تمایل اعضای هیات علمی به پذیرش راهنمایی پایان نامه‌های دانشجویی - را حل کنند و یا به توسعه پژوهش در حوزه اسناد بالا دستی شتاب دهند؛ بی‌آنکه توجه کنند که حل مشکلات این چینی

References

1. Ministry Of Health And Medical Education, Deputy Of Education, Academic Staff Affairs. Regulations Promotion Staff. [On Line]. 2016. Available from: <http://aac.behdasht.gov.ir>. [Access date: 2017.4.15]. [In Persian]
2. Ministry Of Health And Medical Education, Deputy of Education, Academic Staff Affairs. Executive style of regulations Promotion Staff. [On Line]. 2017. Available from: <http://aac.behdasht.gov.ir/page>. [Access date: 2017.4.15]. [In Persian]
3. Park T. Do Faculty Members Get What They Deserve? A Review of the Literature Surrounding the Determinants of Salary, Promotion and Tenure. *Journal of the Professoriate* 2012; 6(1): 28-47.
4. Bunton SA, Mallon WT. The continued evolution of faculty appointment and tenure policies at US medical schools. *Academic Medicine* 2007;82(3):281-9.